

ANALYSE: VOKSNE TALER FOR LIDT MED BØRN OM SVÆRE EMNER

KYS, KÆRLIGHED OG KØNSHÅR – 13-ÅRIGE VIL TALE OM DET

En ny undersøgelse fra Børnerådet viser, at en stor gruppe børn i 13-årsalderen ikke har nogen at tale med, når det handler om kroppen, om kærester og om følelser. Det er især drengene, der ikke har en tryk samtalepartner. Undersøgelsen viser også, at fædre ofte er fraværende, når der skal tales om svære emner.

Undersøgelsen "Kys, kærlighed og kønshår" fra Børnerådet viser, at forældre til børn i 13-årsalderen skal være langt bedre til at tale med deres børn om emner som krop, kærester og følelser. Højest på listen over emner, børnene vil tale med de voksne om, er alkohol og mobning.

Over halvdelen af drengene svarer, at de ikke har nogen at tale åbent og ærligt med om, hvordan de har det med deres krop. Cirka hver tredje dreng har ikke nogen at tale med om kærester og følelser.

Børnerådets formand, Per Larsen, opfordrer forældre – og især fædre – til at gøre mere for at få gang i en god og fortrolig dialog med deres børn: "Vi skal have fædrene meget mere ind i kampen. De skal blive langt bedre til at tale ordenligt og tillidsfuldt med deres børn om emner som fx krop, kærester og følelser".

Langt flere børn taler med deres mor end med deres far om de svære emner. Børnene synes ofte, der er forskel på, hvordan de taler med deres forældre. Nogle børn synes, at deres mor er mere forstående, men at deres far er bedre til at give et klart svar.

Derfor er det vigtigt, at både mødre og fædre kommer på banen, når der skal tales om svære ting.

Undersøgelsen offentliggøres som et led i Sex & Samfunds årlige seksualundervisningskampagne – UgeSex. I år sætter kampagnen fokus på, hvordan man sætter grænser og taler med sine børn om svære, men vigtige emner.

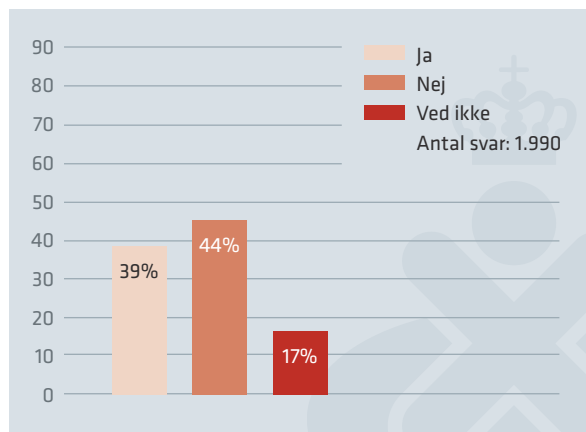
UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

- Mellem 30 og 44 pct. af de 13-årige har ikke nogen at tale åbent og ærligt med om krop, kærester og følelser.
 - Dobbelt så mange 13-årige taler med deres mor (54. pct.) end med deres far (26 pct.) om, hvordan de har det med deres krop.
 - Over halvdelen af drengene (52 pct.) siger, at de ikke har nogen at tale med om, hvordan de har det med deres krop.
 - Alkohol, mobning, kærester og følelser står højest på listen over emner, de 13-årige gerne vil tale mere om med de voksne.
-

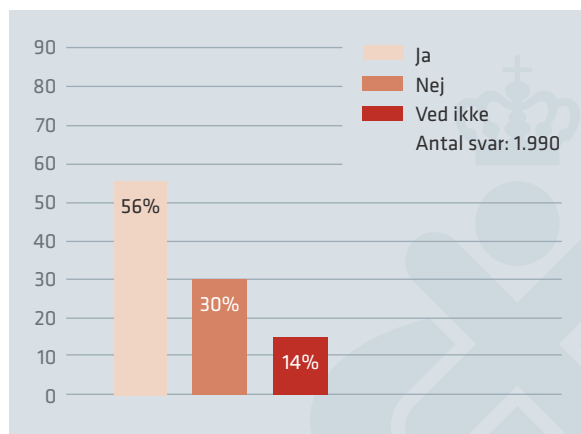
MANGE 13-ÅRIGE SAVNER EN TRYK SAMTALEPARTNER

Næsten halvdelen (44 pct.) af de 13-årige svarer, at de ikke har nogen at tale åbent og ærligt med om, hvordan de har det med deres krop. Hver tredje (30 pct.) siger, at de ikke har nogen at tale åbent og ærligt med, når det handler om kærester og følelser (figur 1 og 2).

FIGUR 1
TALER DU ÅBENT OG ÆRLIGT MED NOGEN OM, HVORDAN DU HAR DET MED DIN KROP?



FIGUR 2
TALER DU ÅBENT OG ÆRLIGT MED NOGEN OM KÆRESTER OG FØLELSER?



Det er dog ikke alle, der selv synes, de har brug for en fortrolig samtalepartner. 14 pct. af dem, der ikke har nogen at tale med om, hvordan de har det med deres krop, savner en at tale åbent og ærligt med. 18 pct. savner en tryk samtalepartner til at tale om kærester og følelser. Det peger på, at ønsker og behov for dialog er forskellige blandt børnene – nogle savner en tryk samtalepartner, og andre gør ikke.

Analysen "Kys, kærlighed og kønshår" bygger på en spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel samt opfølgende fokusgrupper med 18 børn, der går i 7. klasse.

81 pct. af børnene, der har deltaget i undersøgelsen er 13 år, 7 pct. er 12 år og 12 pct. er 14 år. Vi betegner gruppen samlet set som 13-årige. Undersøgelsens metoder er beskrevet bagerst i analysen.

"Kys, kærlighed og kønshår" er første del af Børnerådets undersøgelse 'Portræt af 7. klasse'. I løbet af foråret 2014 offentliggøres flere resultater fra undersøgelsen, der afsluttes med en rapport, der tegner et samlet portræt af 7. klasse i Danmark 2014.

I et interview siger Noah og Casper, at de synes, det er vigtigt at have nogen at tale med om krop, kærester og følelser. Ellers kan man blive indelukket, siger de:

- Casper: Jeg tror, man bliver sådan en mærkelig en, hvis man ikke har nogen at tale med.
- Noah: Sådan indelukket, hvis man ikke har nogen at snakke med, tror jeg.
- Interviewer: Indelukket? Hvordan?
- Noah: Man bliver lidt sådan ... skubber alle væk, der prøver at komme ind til dig. Man bygger en facade på, fordi man ikke har nogle at snakke med.

En gruppe piger mener endda, at det kan få fatale konsekvenser, hvis man ikke taler med nogen om krop, kærester og følelser:

- Interviewer: Er det vigtigt at tale med nogen om?
- Alle: Ja.
- Sara: Ja, fordi ellers så lukker man sig inde, hvis man ikke får det ud.
- Interviewer: Og hvad kan der så ske?
- Emma: Det ender jo fandeme med, at man begår selvmord eller cutter i sig selv, fordi man har det dårligt.

Andre har ikke lyst til at tale med deres forældre om kæreste og følelser. Forældrene opfattes som for gamle til at kunne forstå børnene, og så kan det være pinligt og akavet:

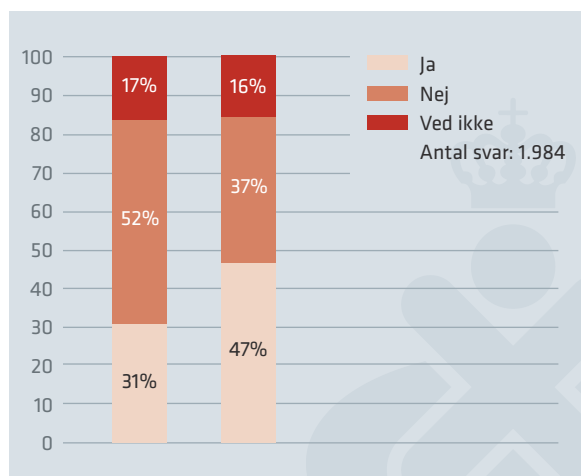
- Interviewer: Hvorfor gider man ikke tale med forældrene om kærester og følelser?
- Alfred: Det er pinligt.
- Liam: Det er akavet.
- Interviewer: Er der nogle af jeres forældre, der taler med jer om det?
- Alfred: Ja. De prøver at spørge ind.
- Interviewer: Hvad gør I så?
- Alfred: Jeg plejer bare ikke at fortælle dem specielt meget. Jeg plejer bare at gå.
- Interviewer: Hvorfor er det egentligt pinligt at tale med sine forældre om sådan noget?

- Magnus: Det er fordi, de er sådan gammeldags.
- Liam: Old school.

Der er flere piger end drenge, der har nogen, som de taler åbent og ærligt med om kærester og følelser, og hvordan de har det med deres krop. 47 pct. af pigerne – og 30 pct. af drengene – taler åbent og ærligt om, hvordan de har det med deres krop (figur 3). Det er også færre drenge (47 pct.) end piger (65 pct.), der taler åbent og ærligt med nogen om kærester og følelser (figur 4).

FIGUR 3

ER DER NOGEN, DU TALER ÅBENT MED OM, HVORDAN DU HAR DET MED DIN KROP?

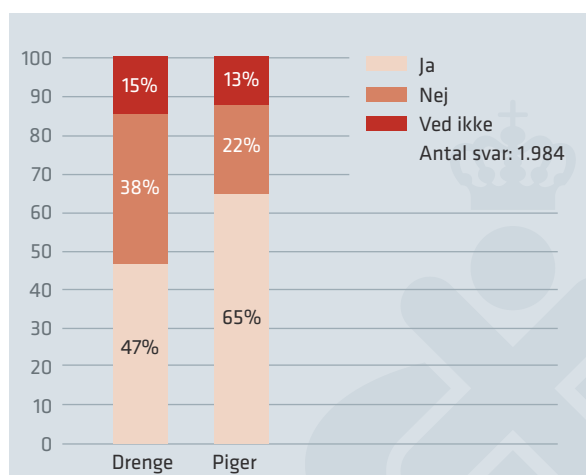


Jeg tror, man bliver sådan en mærkelig en, hvis man ikke har nogen at tale med.

CASPER

FIGUR 4

TALER DU ÅBENT OG ÆRLIGT MED NOGEN OM KÆRESTER OG FØLELSER?



FAR TALER IKKE OM KROP OG FØLELSER

Venner er de mest populære samtalepartnere blandt de børn, som faktisk har nogen at tale åbent og ærligt med om krop, kærester og følelser (figur 5 og 6). På andenpladsen kommer mor, som 54 pct. taler med om, hvordan de har det med deres krop. Det er kun 26 pct., der taler med far om det.

De unge taler typisk med venner, når det handler om kærester og følelser, og lidt flere taler med forældre – primært deres mor – når det handler om kroppen. Der er dobbelt så mange af børnene, der finder en tryk samtalepartner i deres mor end i deres far (figur 5 og 6). I et interview diskuterer en gruppe drenge forskellen. De synes, at far ofte er en 'tough guy', som siger, at man må klare sig selv. Mor er derimod mere forstående:

Interviewer: Kunne I kunne finde på at tale med jeres forældre om kroppen?

William: Ikke med min far. Han er ikke særlig forstående om sådan nogle ting der.

Interviewer: Hvordan ved du det?

William: Det ved jeg, for han er ikke så god at snakke med om sådan noget. Han er sådan... lidt mere ligeglad eller ikke ligeglad på den måde, men han er ikke så god til at snakke om sådan nogle ting der.

Interviewer: Sådan følelser?

William: Ja, det er han ikke så god til.

Interviewer: Det er sjovt, for i den her undersøgelse viser det sig også, at der dobbelt så mange 13-årige, der taler med deres mor om ting, der har med kærester, krop og følelser at gøre. Hvorfor tror I, det er sådan? Vil man hellere tale med sin mor eller...?

Anton: Det er fordi, ens far er sådan 'though guy'; Det må du selv klare. Jeg har også selv været dreng'.

William: Ja.

Noah: Jeg tror også, ens mor er lidt mere forstående og sådan lidt mere... Lytter lidt mere med, end ens far ville gøre.

I interviewene er der bred enighed om, at der er forskel på, hvad 13-årige taler med hhv. mor og far om. En del af børnene oplever, at mor bakker op, men at far er mere ærlig:

Interviewer: Hvad snakker du med din far om?

Marie: Altså, jeg kan godt snakke med ham om alt. For han er mere åben end min mor. Hun er sådan meget 'Ej du er da fin nok'. Man tænker bare, at det kan man jo ikke bruge til noget. Man vil gerne have et ærligt svar, og det kan man få af sin far. Men det er også sådan, at det er lidt pinligt at gå til sin far med alt. Men nogle gange bliver man bare nødt til det for at få et ærligt svar.

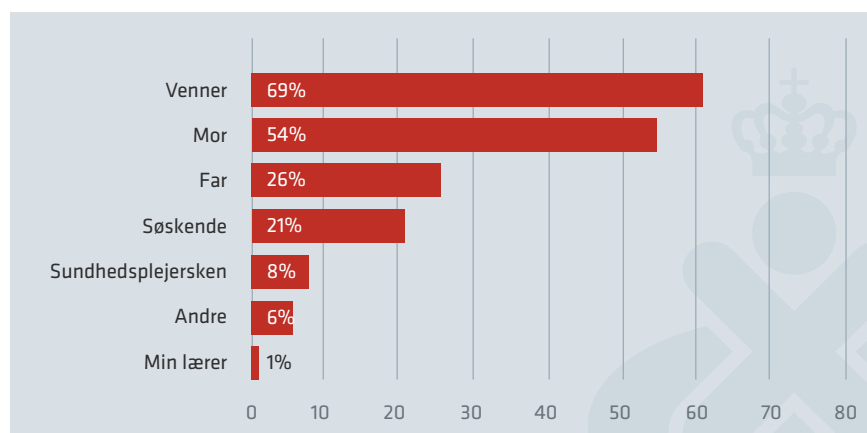


Det er lidt pinligt at gå til sin far med alt. Men nogle gange bliver man bare nødt til det for at få et ærligt svar.

MARIE

FIGUR 5

HVEM TALER DU ÅBENT OG ÆRLIGT MED OM, HVORDAN DU HAR DET MED DIN KROP?

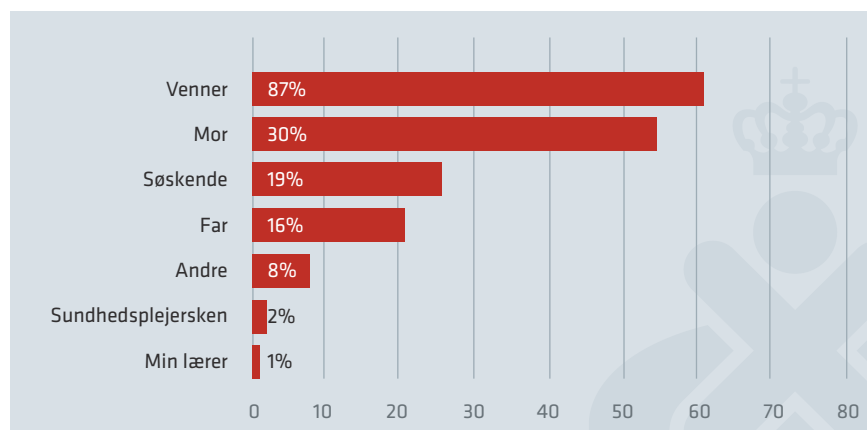


Antal svar: 777

Dækker de 39 pct. som HAR nogen, de taler åbent og ærligt med om, hvordan de har det med deres krop.

FIGUR 6

HVEM TALER DU ÅBENT OG ÆRLIGT MED NOGEN OM KÆRESTER OG FØLELSER?



Antal svar: 1.119

Dækker de 56 pct., som HAR nogen, de taler åbent og ærligt med om kærester og følelser.

FIGUR 7

HVAD SKAL VOKSNE GENERELT BLIVE BEDRE TIL AT TALE MED UNGE PÅ DIN ALDER OM?



"FORÆLDRE SKAL BARE LYTTE PÅ ÉN"

34 pct. af de 13-årige synes, at voksne generelt er gode til at tale med børn på deres alder – de synes ikke, at der er noget, de voksne skal blive bedre til at tale med de unge om.

37 pct. mener, at der er én eller flere ting, som voksne kan blive bedre til at tale med unge på deres alder om. 29 pct. ved ikke, hvad de voksne skal blive bedre til at tale med 13-årige om.

Alkohol og mobning er de emner, som flest synes, at de voksne skal blive bedre til at tale om (figur 7).

Dialog med forældre handler i høj grad om at føle sig hørt og forstået. En gennemgående anbefaling fra børnene er, at forældre skal lytte:

Maja: Forældrene skal bare lytte på én. Det er det, man gerne vil have. At de lytter, og så kan de snakke, når man er færdig med at snakke.

Men både spørgeskemaundersøgelsen og interviewene viser, at børnene langt fra altid føler sig forstået af deres forældre. De oplever, at forældrene var unge i anden tid og ikke forstår den børne- og ungdomskultur, som de 13-årige befinder sig i nu:

Sofia: Fx siger min mor 'Dengang jeg var 13, var der slet ikke noget der hed mobiltelefon, der skulle man bare sidde og skrælle kartofler', 'Men jeg kan ligesom ikke sidde og skrælle kartofler for dig vel mor, jeg bor ikke ude på landet, og jeg har en mobiltelefon, og det er bare anderledes'.

Undersøgelsen tegner et billede af børn, der på den ene side er ved at løsrive sig og gerne vil have plads til at udvikle sig uden, at deres forældre blander sig, og som på den anden side gerne vil i dialog med voksne – særligt forældre – om svære og følsomme emner. De vil gerne guides og klædes på til livet som teenager, men mange synes ikke, at forældrene kan sætte sig i deres sted.

Forældrene skal bare lytte på én.
Det er det, man gerne vil have.
At de lytter, og så kan de snakke,
når man er færdig med at snakke.



MAJA

TYPISKE SVAR

Det skal voksne blive bedre til at tale med børn om:

"Bare alt. De skal snakke med en om alt."

"Ens følelser, holdninger og venskaber."

"De skal bare lade os udvikle os på vores egen måde."

"Bare at snakke bedre i det hele taget og ikke at dømme."

"Forældrene skal bare blive bedre til at tænke, som unge gør. De forstår tit ikke vores handlinger, og kan derfor ikke sætte sig i vores sted."

"Hvordan man har det."

"I det hele taget bare problemer."

"Måske kunne de blive bedre til at tale om, hvilke dumme ting de har gjort som ung, så man ikke gør det samme."

"Det ville være rart, hvis voksne ikke prøvede at presse sig på med den slags ting, men ventede til barnet viste initiativ til at ville snakke."

"Synes ikke, forældre skal blande sig i mit liv, når det er noget om 'sex' og 'følelser', men ellers er alting fint."

BØRNEBARNES ANBEFALINGER

I interviewene har børnene givet en række anbefalinger til, hvordan forældre kan blive bedre til at tale med de 13-årige om kroppen, kærester og følelser.

Vær forstående

Alfred: Jeg tror, man er lidt bange for at spørge sine forældre om, hvordan de reagerer på det. Om de griner eller har forståelse for det.

Sig tingene lige ud

Noah: Altså, hun [seksualundervisningslæreren, red.] siger tingene lige ud.

Anton: Ja, hun er fuldstændig ligeglad.

Interviewer: Hvad synes I om det? Er det godt?

Anton: Jeg synes, det er fedt.

Gør det trygt at stille svære spørgsmål i klassen

Casper: Jeg tror, man er lidt nervøs for at spørge om det. Man vil helst være ligesom alle de andre, fordi det er et nyt fag [seksualundervisning, red.], og det er sådan lidt et blødt punkt hos de fleste.

Vær sjov og fortæl om dig selv

Magnus: Det er godt, hvis de kan lave en lille smule sjov med det, for så er det ikke seriøst hele tiden.

Interviewer: Hvorfor er det godt at lave sjov med det? Hvis det bliver seriøst, hvad så?

Magnus: Så gider man ikke helt sådan der. Nej, det gider jeg ikke.

Alfred: Så føler man sig lukket inde, synes jeg.

Vær opmærksom og spørg

Anton: Man kan jo ikke som forældre gøre særlig meget mere end bare at spørge ind til det. Hvis barnet ikke fortæller, hvor skulle de så vide det fra? Det er

egentlig bare barnet, der bliver nødt til at åbne op for det.

Casper: Man kan jo kigge på sit barns humør. Hvis det er dårligt over længere tid, så må de få en mistanke om, at han bliver drillet, eller han er utilfreds med sin krop. Sådan nogle ting. Det kunne man spørge lidt mere ind til.

Tag dig tid

Johanne: Lige så snart min mor kommer hjem, så tager min søster af sted til et eller andet sport, og så er vi måske først hjemme ved ni-tiden. Og min søster træner måske først bagefter, for hun har selv nogle drenge hun skal træne.

Interviewer: Så det er svært at finde tid?

Johanne: Ja, det er svært at få det hele til at hænge sammen. Jeg tror, vi har én dag om ugen, hvor vi faktisk spiser fælles sammen, og det er om lørdagen.

METODER: HVORDAN HAR VI INDDRAGET BØRNENE?

KVANTITATIV DEL

De kvantitative data er resultatet af første spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets nye Børne- og Ungepanel. Panelet består af 2.713 elever fra 7. klasse fra 110 klasser fra almenområdet og 11 klasser fra specialområdet¹ fordelt over hele landet. 2.055 børn har svaret på det første spørgeskema. Det giver en svarprocent på 76 pct.

De deltagende klasser er en del af et tilfældigt udtræk foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitet.

Der er lidt flere piger, der har svaret på spørgeskemaet (51,6 pct.), end der er blandt børn i 7. klasse på landsplan (49,1). Forskellen er statistisk signifikant, hvilket betyder, at man i læsningen af resultaterne bør holde sig for øje, at pigerne er en anelse overrepræsenterede.

Spørgeskemaundersøgelsen kalder vi *Portræt af 7. klasse*. Med portrættet undersøges en række temaer, som er en del af 7.-klasseelevernes liv: Skole, familie, sociale medier, fritid og krop, kærester og følelser. Temaerne er valgt på baggrund af Børnerådets indsatsområder for 2014 samt brainstormer med tre 7. klasser på to forskellige skoler.

Spørgsmålene til de enkelte temaer er udviklet og diskuteret med Børnerådets medlemmer, som er eksperter inden for forskellige områder i børns liv. Derudover har Medierådet for Børn og Unge og Sex og

Samfund bidraget med viden og input til temaerne 'Sociale medier' og 'Krop, kærester og følelser'.

KVALITATIV DEL

Vi har gennemført fire uddybende fokusgrupper med elever fra 7. klasse på to forskellige skoler i københavnsområdet.

Fokusgrupperne var børnene opdelt i drenge og piger med 4-5 i hver gruppe. 15 af deltagene var 13 år, én var 12 år og 1 var 14 år.

Alle navne er ændrede i rapporten af hensyn til anonymitet.

Interviewene varede 30-50 min. og var semistrukturerede med en interviewguide, som tog udgangspunkt i resultaterne fra den del af spørgeskemaundersøgelsen, der handlede om krop, kærester og følelser. Interviewene handlede om at få de unges forklaringer på resultaterne samt at komme med eksempler fra deres eget liv.

1 Det er ikke alle specialskoler, der er organiseret omkring klassetrin. I de tilfælde, hvor en udvalgt skole ikke har 7. klassetrin, har lærerne på skolen udvalgt en gruppe børn, der er vurderet alderssvarende. Alle specialklasser har haft spørgeskemaet til gennemlæsning og vurderet det egnet til deres netop deres børn og deres særlige behov.